

Izzivi in prakse poučevanja psihologije v srednjih šolah

Recenzija monografije: Puklek Levpušček, M. in Depolli Steiner, K. (ur.) (2021). *Izzivi in prakse poučevanja psihologije v srednjih šolah*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.¹

Urednici monografije dr. Melita Puklek Levpušček in dr. Katja Depolli Steiner sta k pisanju monografije *Izzivi in prakse poučevanja psihologije v srednjih šolah* pritegnili izkušene učiteljice psihologije na srednješolski in visokošolski ravni z veliko znanja, ki se na teoretski in empirični ravni ukvarjajo s sodobnimi pristopi k poučevanju psihologije. Tako je pred nami delo, ki nam ponuja zelo celovit vpogled v poučevanje psihologije na srednjih šolah, njegove izzive in mnoge ideje za kakovostno poučevanje ter psihološko opismenjevanje učencev. Velja poudariti, da ima v Sloveniji poučevanje psihologije v srednjih šolah sicer že dolgo tradicijo, saj smo ena redkih držav, ki že od šestdesetih let prejšnjega stoletja v predmetnike srednješolskega izobraževanja vključuje psihologijo kot obvezni predmet, od uvedbe splošne mature leta 1995 pa je psihologija tudi izbirni maturitetni predmet.

Uvodno poglavje M. Puklek Levpušček z naslovom *Pouk psihologije doma in po svetu* smiselno najprej prinaša sistematičen pregled stanja poučevanja psihologije na srednješolski ravni v Evropi, ZDA in Sloveniji. Pregled vključuje informacije o tem, ali je predmet psihologija sploh vključen v srednješolske programe, na katerih srednjih šolah, ali gre za obvezni ali izbirni predmet, koliko ur mu je namenjeno, ali je vključen v eksterno ocenjevanje, in prav tako informacije o zahtevani izobrazbi za učitelje, ki poučujejo psihologijo. Ta uvodni pregled skuša zapolniti vrzel na tem področju, saj sistematična analiza poučevanja psihologije na srednješolski ravni na omenjenih prostorih še ni bila narejena. Dobrodošel pa je tudi zato, ker je tako lažje presoјati položaj predmeta psihologija v srednješolskem izobraževanju v Sloveniji. Izkaže se, da je Slovenija ena redkih držav, v katerih se psihologija pojavlja kot obvezni predmet v vseh gimnazijskih programih in celotnem srednješolskem strokovnem izobraževanju. Ob tem je psihologija pri nas eden najbolj popularnih izbirnih predmetov na splošni maturi.

Sledi poglavje *Učni načrt za psihologijo v gimnazijah in poučevanje psihologije s perspektive učiteljev psihologije*, v katerem M. Puklek Levpušček in K. Depolli Steiner predstavita trenutno veljavna učna načrta za psihologijo (70 in 280 ur) ter poglede učiteljev psihologije na učne vsebine in različne vidike izvajanja pouka psihologije. Gre za natančno analizo stanja poučevanja psihologije pri nas in ugotovitve bodo še posebej uporabne pri naslednji prenovi učnih načrtov. Avtorici ugotavljata, da si nekateri učitelji želijo več poudarka na vsebinah duševnega zdravja, pozitivne psihologije in nevropsihologije ter da učitelje psihologije velja še bolj spodbuditi k

¹ Monografija je v digitalni obliki prosto dostopna na spletni strani: <https://e.knjige.ff.uni-lj.si/>.

uvajanju in razvijanju aktivnejših pristopov k poučevanju. Vsekakor pa sta spodbudna podatka, da je za večino učiteljev psihologije poučevanje psihologije pravilna karierna odločitev ter da učitelji pozitivno ocenjujejo vsečnost predmeta pri dijakih (še zlasti na gimnazijah). V zvezi s presojo ustreznosti učnih vsebin, značilnosti pouka in vsečnosti predmeta pa bi bilo dragoceno pridobiti še perspektivo dijakov.

M. Kranjc v tretjem poglavju naredi zanimivo *primerjavo med učnim načrtom psihologije za gimnazijski program in t. i. katalogom znanja za psihologijo za srednje strokovne izobraževalne programe (SSI)*. Še posebej natančno analizira modul *Razvoj in učenje predšolskega otroka* v programu *Predšolska vzgoja*. Pomembna je avtoričina ugotovitev, da bi bila potrebna širša strokovna razprava, katere rezultat bi bil v poenotenju temeljnih dokumentov, ki usmerjajo poučevanje psihologije in psiholoških vsebin ne glede na srednješolski program (z vidika poimenovanja, zapisa kompetenc in učnih ciljev itd.).

Četrto poglavje *Profesionalni razvoj učitelja psihologije* prinaša vpogled v specifične profesionalnega razvoja učiteljev psihologije. T. Petkovšek predstavi dva sicer že uveljavljena in poznana modela učiteljevega profesionalnega razvoja: Ryanov model učiteljevega razvoja in Hubermanov model kariere učitelja. Posebno vrednost in prispevek pa pomeni avtoričina zelo odkrita refleksija lastnega profesionalnega razvoja v povezavi s predhodno predstavljenim teoretičnim okvirom. Njena zgodba zagotovo lahko pomeni spodbudo za nekoga, ki se še uvaja v poklic učitelja psihologije.

B. Ribič Hederih in K. Košir v petem poglavju *Igra vlog kot pristop spodbujanja socialnega in emocionalnega učenja* ob bok doseganju spoznavnih učnih ciljev postavita načrtno, sistematično in namerno spodbujanje socialnega in čustvenega učenja pri pouku psihologije, kar je v sedanjih razmerah epidemije covid-19 in dolgega zaprtja šol še dodatno aktualno. Avtorici teoretična spoznanja o značilnostih čustvenega in socialnega razvoja v obdobju mladostništva, pomenu aktivnega učenja pri razvijanju socialnih in čustvenih kompetenc in igri vlog nadgradita s praktičnim primerom načrta za izvedbo igre vlog pri pouku psihologije, s poudarkom na razvijanju socialnih in čustvenih kompetenc tako pri dijakih kot učitelju.

Še posebej inovativen pristop k poučevanju psihologije pa je predstavljen v šestem poglavju, v katerem J. Vesel opiše *vlogo predmeta psihologija v interdisciplinarnem tematskem sklopu (ITS)*. Za učitelje ima še posebno vrednost avtoričin natančni opis procesa načrtovanja ITS, od ozaveščanja tega, kaj želi kot učiteljica psihologije doseči pri svojih dijakih – da povežejo svoje telo s svojo duševnostjo – do uresničevanja tega z vsebinskim, organizacijskim in didaktičnim načrtovanjem ter izvajanjem skupnega pouka predmetov psihologija, biotehnologija, biologija, športna vzgoja in slovenščina. V prilogi k poglavju je tudi celovit učni načrt za 2. letnik *ITS Neuroznanost za srednješolce*, ki je rezultat timskega dela; ta omogoča bralcu vpogled v zastavljene učne cilje, osrednje vsebinske sklope in način poučevanja. Predstavljeni pa so tudi rezultati ankete o tem, kako so predmet sprejeli in ocenili sami dijaki.

Sedmo poglavje A. Kompare prinaša smiselno nadgraditev predhodnih poglavij, saj je pri pouku psihologije pomembno, kot pravi avtorica, »ne le učiti se psihologijo«, temveč doseči, da znajo dijaki tudi »kritično misliti s psihologijo in o njej« (str. 153). Avtorica ob uporabi številnih relevantnih virov zelo jasno in jedrnat prikazuje, kaj je

srž kritičnega mišljenja, teoretična spoznanja pa zelo dobro pospremi s številnimi idejami, kako lahko spodbujamo kritično mišljenje pri pouku psihologije. Na koncu poglavja na podlagi različnih modelov razvijanja kritičnega mišljenja postavi v ospredje jasne smernice, ki jih velja upoštevati pri spodbujanju razvoja kritičnega mišljenja in negovanju kritične naravnosti, kar je za vse nas – znanstvenike in učitelje – proces, ki se nikoli ne konča in pri katerem velja vztrajati.

Sledi poglavje B. Nemeč *Pouk psihologije na daljavo v času epidemije*, ki je seveda v trenutnih družbenih razmerah še posebej aktualno. Mislim, da dobro nadaljuje obravnavo bolj specifičnih izzivov pri poučevanju psihologije. Prispevek prinaša uvid v raziskovalne ugotovitve različnih raziskav po svetu o poučevanju na daljavo v prvem valu epidemije, ki je dopolnjen s predstavitvijo ugotovitev o tem, kako so se pri nas učitelji psihologije soočali s poučevanjem na daljavo, kako ga ocenjujejo in doživljajo, tako v prvem kot drugem valu epidemije. Podobno kot ugotavljajo tudi v številnih drugih raziskavah o posledicah premika izobraževanja v spletno okolje zaradi epidemije covid-19, tudi učitelji psihologije opažajo, da so tako oni kot dijaki zelo hitro napredovali v znanju IKT, skrbi pa jih velik upad motivacije za delo pri dijakih. Še en signal, da bi šole morale ostati odprte in da je treba poskrbeti za to, da vsaj del pouka poteka v živo, četudi nas zajame nov val epidemije.

V zaključnem poglavju K. Depolli Steiner predstavi še predmet *Didaktika psihologije*, ki je ključen del izobraževanja bodočih učiteljev psihologije. Avtorica ob opisu predmeta prikaže tudi rezultate empirične raziskave o tem, kako študentje gledajo na poučevanje psihologije, praktično delo pri predmetu in sebe kot potencialnega učitelja psihologije. Spodbudno je, da delo študentov pri predmetu kaže na to, da bodo lahko dobro opravljali učiteljski poklic, če se bodo odločili zanj.

Celotna monografija je vsebinsko zelo dobro zamišljena, poglavja se smiselno nadgrajujejo in dopolnjujejo, tako da lahko bralec, kot je bilo poudarjeno že na začetku, dobi celovit vpogled v poučevanje psihologije v srednjih šolah in izzive, ki jih prinaša to področje. V mnogih delih pa vsebine spodbujajo bralca tudi h kritični refleksiji lastnega poučevanja in k razmišljanju o novostih, ki jih lahko vpelje v lastno prakso poučevanja, in to ne le pri poučevanju psihologije. Monografijo seveda priporočam v branje vsem (bodočim) učiteljem psihologije, pa tudi drugim učiteljem in vsem, ki jih zanima uvajanje inovativnih pristopov za kakovostno poučevanje in učenje.

Dr. Barbara Šteh